

De collecties en tentoonstellingen van Museum Helmond 'raken het leven'.

Een woord vooraf

Met kwaliteitstentoonstellingen en -activiteiten brengen we kunst en erfgoed over op een groot en breed publiek. Met slimme samenwerkingsverbanden en een maatschappelijk profiel dragen wij bij aan de culturele, sociale en economische langetermijntoewijding van de regio. Het zijn deze ambities die onze medewerkers drijven. Dit doen we met tentoonstellingen, het vertellen van verhalen en onze collecties. En juist die eigen collecties speelden een hoofdrol in 2019. In diverse presentaties stond onze kunstverzameling centraal. De verbeeldingskracht van de kunstenaars en de tentoonstellingsmakers vormden een brug met actuele maatschappelijke thema's als vrijheid, macht, kapitalisme en onze omgang met de natuurlijke omgeving. De kunstenaars en de kunstwerken maar ook de rijke verhalenbron die het kasteel vormt, bieden inzichten in het nu, zowel op individueel als maatschappelijke niveau.

De afgelopen jaren heeft het museum geïnvesteerd in nieuwe collectiepresentaties en publieksdiensten als de horeca, museumwinkels, gastontvangst en (online) informatievoorziening. In 2019 zette we de bouw aan het museum voort met een meer heldere organisatiestructuur en een beter georganiseerde facilitaire dienstverlening. Hiermee hebben we een stevig fundament neergelegd waarop we met vertrouwen richting de toekomst werken. Het werk is nog niet klaar. Er komen nog uitdagingen op ons pad, bijvoorbeeld door de veroudering van onze Kunsthallocatie.

We ronden 2019 af met goede bezoekersaantallen en een gezonde financiële positie. Dat geeft vertrouwen en sterkt ons in ons geloof in Museum Helmond en de gekozen koers. Ik stel met trots vast dat in 2019 de museumbezoeker zijn of haar hart kon ophalen in Museum Helmond. We zorgden voor een aantrekkelijk cultureel aanbod in een gastvrije omgeving. Bij alle goede ontwikkelingen wil ik graag benadrukken hoe belangrijk de gulle bijdragen en steun

van subsidiënten en fondsen zijn voor het realiseren van de ambities van het museum. Mijn dank gaat daarom uit naar hen die in 2019 ons museum steunden. Een speciaal woord van dank spreek ik uit voor de fondsen die door hun steuntoezegging de voorbereidingen aan de grote Lucas Gassel expositie in 2020 mogelijk maakten: de Vereniging Rembrandt (dankzij haar Schoufour-Martin Fonds), de heer en mevrouw Geelen van de Turing Foundation, Gemeente Helmond, Brabant C, Stichting Zabawas, Rabobank Helmond Peel Noord, Prins Bernhard Cultuurfonds, BankGiro Loterij, Fonds21, Mondriaan Fonds, Bij de Buren, Fonds voor Cultuurparticipatie en het VSBfonds. De Vereniging van Vrienden van Museum Helmond dank ik eveneens hartelijk. Met hun financiële steun verwierf Museum Helmond een paneel van Lucas Gassel, Landschap met het offer van Abraham.

De succesvolle opmaat naar de Gasseltentoonstelling en de mooie resultaten van 2019 stemden ons positief over het jaar 2020. Ondertussen weten wij bij het afronden van dit jaarverslag dat 2020 om andere redenen memorabel wordt. De situatie rondom COVID-19 heeft een situatie vol onzekerheid en onduidelijkheid gecreëerd. Het bepaalt de museale agenda en de aard van ons werk in 2020. Bovenal prijs ik mij gelukkig met een fantastisch museumteam van professionals met wie ik met vertrouwen de toekomst tegemoet treed. Ik dank hen voor het enthousiasme waarmee zij zich in 2019 inzetten voor de kunst, het erfgoed en bovenal onze bezoekers. Het is dankzij hen en de grote betrokkenheid dat we terugkijken op een mooi museumjaar.

Marianne Splint,
Directeur Museum Helmond

Zien en gezien worden

Samenwerkingsverbanden op lokaal, regionaal en landelijk niveau versterkten de positionering van Museum Helmond het afgelopen jaar in de culturele wereld. De directie die zitting nam in het bestuur van de Museumvereniging – de koepelorganisatie voor erkende musea –, de intensere banden met het Nederlandse keurmerk voor kastelen (Topkastelen). Gastheer zijn van een door vijf culturele partijen gedragen en gezamenlijk cultureel event voor de stad en regio. En ook in 2019 een sterk en krachtig tentoonstellingsprogramma met kwaliteit in kunstenaars en erfgoedthema's. Het is een greep uit de diverse initiatieven die ons museum in een prettige beweging houden. En dat straalt positief af op de zichtbaarheid en herkenbaarheid van het museum bij bezoekers.

Met het in beweging blijven, creatief en daadkrachtig zijn in het bedenken van ideeën voor onder andere nieuwe tentoonstellingen en evenementen, komt ook de aandacht. Zo bereikt in 2019 het toegankelijke museumaanbod regelmatig de lokale, regionale en landelijke pers. Kwaliteitskunsttentoonstellingen en met name fotografie van internationaal vermaarde fotografen, trokken naast landelijke pers bezoekers uit de diverse windstreken in binnen- maar ook buitenland (België, Duitsland).

EEN SUCCESVOL JAAR

In 2019 werd er net als in 2018 meer georganiseerd aan bijvoorbeeld evenementen dan de jaren ervoor. De ingezette koers in 2018 betreft de doorontwikkeling van het museum(team) had zijn vruchtbare effecten in 2019 bijvoorbeeld op het aantal bezoekers op de beide museumlocaties: het eeuwenoude Kasteel Helmond en de moderne Kunsthal Helmond. In 2019 trok Museum Helmond ruim 75.000 bezoekers.

AANWEZIG ZIJN

We zien daarnaast onder meer in de cijfers terug dat adverteren in lokale kranten (huis-aan-huisbladen) bijdraagt aan lokale zichtbaar- en herkenbaarheid van het museum. Deze kranten vallen gratis op de deurmat en worden goed gelezen door inwoners van de stad en omliggende gemeenten. Ook de inzet van de plaatselijke fietskoerier is versterkt. We merkten in 2018 dat hier een behoefte lag, om op goede zichtlocaties in Helmond en omgeving zichtbaar te zijn met het museumaanbod. Ook spreekt het museum steeds vaker nieuwe doelgroepen aan zoals de minder mobiele (en vaak op leeftijd zijnde) museumbezoekers die graag een gezellig middagje uit gaan om ook andere mensen te ontmoeten. Dit aanboren van nieuwe doelgroepen gebeurt bijvoorbeeld middels stadse verbanden als het HART samenwerkingsverband waarin zowel het museum, Het Speelhuis (stadsschouwburg), De Cacaofabriek (o.a. poppodium, filmhuis en verzamelgebouw), Kunstkwartier en Bibliotheek Helmond-Peel vertegenwoordigd zijn.

NACHT VAN CULTUUR
MUSEUM HELMOND

DAVE VAN HOUT FOTOGRAFIE

METEN IS WETEN

Periodiek onderzoeken we waar onze bezoekers vandaan komen, bijvoorbeeld via postcodeanalyses. Dat gaat sinds 2019 geautomatiseerd via het kassasysteem.

Ook organiseren we 1-2 jaarlijks publieksonderzoeken. We werken hiervoor samen met professionals van de afdeling Data & Intelligence van de gemeente Helmond, waarvan het museum formeel een afdeling is. Zo hebben we een bescheiden onderzoek verricht naar de diverse vormen van media die bezoekers raadplegen: hoe weten zij van het museum, hebben ze een advertentie gezien in een lokale krant of zijn ze via kennissen op het idee gebracht om het museum te bezoeken? Dit onderzoek heeft circa 1 jaar geduurd en resulteerde in reacties die niet heel verrassend waren en met name 'het onderbuikgevoel' bevestigden. Zoals dat de museumwebsite het meest wordt geraadpleegd, en dat tevens de cultuurspots op tv (NPO) gezien worden. Bovendien werd veelvuldig het landelijke dagblad het NRC genoemd, die redactioneel verslag deed van tentoonstellingen in 2018 en 2019.

MUSEUM ONLINE

Met onze bescheiden marketingbudgetten maakten we ook in 2019 afgewogen keuzes en brachten we charmante projecten tot stand. Zo ging er volop aandacht naar het versterken van de positie van Museum Helmond op internet. Dit is nodig omdat op het internet ruime kansen liggen om op te vallen en zichtbaar te zijn. Bovendien verspreidt content en promotie zich als een olievlek verder mits je dit goed aanpakt. Ook besteden medewerkers aandacht op LinkedIn aan het museum, vanuit een ieders professe, en vanuit de gedachte van het kennisnetwerk dat LinkedIn in de eerste plaats is.

In 2019 is er de keuze gemaakt om online ticketing in 2020 aan te bieden, dit in de eerste plaats voor de grote overzichtstentoonstelling over de zestiende-eeuwse meester van het landschap Lucas Gassel. Hiervoor is een samenwerking aangegaan met Global Ticket, een bekende partij in museumland. Online ticketing is een prima middel om het museum online verder op de kaart te zetten, het is daarnaast een interessant 'bindingsinstrument': via aftersalesmails kunnen we langer de aandacht van onze bezoekers vasthouden. Ook kunnen we zo gemakkelijker gegevens van bezoekers samenbrengen en verwerken in onderzoeksrapportages.

Ook plaatsten we doelgerichte content op social media met een doorverwijzing naar de museumwebsite. Op die wijze leiden we bezoekers door naar de plek waar we kunnen meten via Google Analytics, en zo meer inzicht verwerven in waar en hoe lang bezoekers op onze website rondkijken. Facebook- en Instagramcampagnes laten ieder jaar weer een lichte stijging zien van het aantal likes, hier vind je onze fans. We pakken onze rol op de beide kanalen mede voor storytelling en via gesponsorde berichten. Het museum online wegzetten doen we mede met hulp van Afdeling Online in Helmond. Dit groeiende team van overwegend jonge medewerkers met veel kennis en flink wat hart voor de zaak, helpt ons met steeds meer campagnes online. Deze worden getarget en gemonitord. Hun effectieve steun groeit in 2020 door tot extra hulp voor 1 jaar, om een breder publiek online te bereiken. Meer focus op online inzet betekent automatisch dat de groei voor meer bekendheid en zichtbaarheid zich kan voortzetten. We hebben niet zozeer een doel in cijfers voor ogen, dat gehaald moet worden. We zien onze online kanalen met name als extra ondersteuning voor het museumprogramma. Onze social media kanalen dienen dan ook als fanbase op de eerste plaats, en als een plek om te delen, informeren, inspireren en te enthousiasmeren.

DE CIJFERS OP EEN RIJ

Een greep uit onze cijfers, het geeft een goed beeld van het type bezoeker dat ons museum bezoekt, offline en online:

Bezoekers die langs kwamen

Van de 75.000 bezoekers in 2019 bezochten ruim 8.000 mensen een gratis event als Open Monumentendag, een tentoonstellingsopening of deden mee aan een publieksactiviteit als de Helmondse Nacht van Cultuur. Ook kwamen er zo'n 14.000 mensen (volwassenen en jongeren) langs met een Museumkaart. Daarnaast vormden de VIP-kaarthouders van BankGiro Loterij, bezoekers van Uitstapje/Dagje weg naar Keuze en Postcode Loterij (via Topkastelen verband), kinderen 4-12 jaar (waaronder deelnemers aan kinderfeestjes), leerlingen van Primair en Voortgezet Onderwijs en volwassenen museumliefhebbers de grootste (betaalde) bezoekersgroepen. Het aantal bezoekers dat het kasteel bezocht voor een verhuring of huwelijk lag rond de 7.000. Jaarlijks wordt Kasteel Helmond omgetoverd door Kasteel van Sinterklaas. Dit trok maar liefst 27.000 bezoekers. Dit event wordt georganiseerd en uitgevoerd door de Stichting Kasteel van Sinterklaas.

Bezoekers die de website bezochten

De bron van online informatie 'Google Analytics' die het museum raadpleegt, liet het volgende beeld zien: in de periode januari-december 2019 waren er 70.000 gebruikers met hoogtepunten in maart en oktober (rond de 3.000 gebruikers) en augustus (circa 2.500 gebruikers). De pieken verklaren we door de start van nieuwe tentoonstellingen in Kunsthal Helmond en de bezoekersdrukte rondom het zomerprogramma voor families en erfgoedliefhebbers in Kasteel Helmond.

Deze pagina's bezochten onze gebruikers vooral: de homepage/museumhelmond.nl, de pagina van het kasteel en die van tentoonstellingen (waaronder die van Heksenjacht in Peelland en de expositie met werk van Karin Hanssen). Maar ook de online collectie is favoriet, net als de pagina's van de bezoekersinformatie. De Google Ads-campagnes behaalden ruim 7,5 duizend kliks, waarvan die rondom het kasteel en het museum algemeen het hoogst scoorden.

Onze gebruikers bevonden zich in 2019 voor ruim 91 procent in Nederland, daarna volgden België en Duitsland. De meeste bezoekers keken op hun mobiel als ze de website van het museum bezochten. Daarna was de desktop met ruim 34% het meest favoriete apparaat, gevolgd door het tablet met bijna 17%.

65 Plussers vormden de grootste groep bezoekers aan de website, gevolgd door 55-64 jarigen en 45-54 jarigen. De groep 18-24 jarigen was de kleinste groep. Ruim 66% is vrouw. Bijna 81% was een nieuwe bezoeker. Het aantal paginaweergaven lag rond de 266.000 en er waren ruim 99.000 sessies.

We nemen deze cijfers uit Analytics serieus en bepalen samen met Afdeling Online waar er bijgestuurd kan worden bijvoorbeeld via Google Ads. We vergelijken ze niet perse met het jaar ervoor, onze tentoonstellingen en het aanbod in evenementen is vaker variërend dan hetzelfde. Dat maakt vergelijken niet altijd voor de hand liggend en of zinvol.

Lucas Gassel van Helmond, een prestigieus project

In 2019 waren we druk met de uitwerking en uitvoering van de voorbereidingen (gestart in 2018) van het meest ambitieuze project ooit in de geschiedenis van het museum. De allereerste overzichtstentoonstelling ter wereld, over de schilderijen en tekeningen van de zestiende-eeuwse meester van het landschap Lucas Gassel van Helmond. En daarmee ging een langgekoesterde wens van het museum in vervulling.

Naast de eigen inhoudelijke kennis en kunde op dit vlak, is voor zo'n grote tentoonstelling de nodige expertise gewenst van een kenner op het gebied van zestiende-eeuwse kunst. Daarom is Anna Koopstra, gespecialiseerd in oude kunst, ingehuurd als gastconservator. Zo is er materiaal-technisch onderzoek gedaan naar enkele werken van Lucas Gassel met financiële steun van de Vereniging Rembrandt. Ook is Anna op reis gegaan om een groot aantal mogelijke bruiklenen, verspreid door heel Europa en daarbuiten, te bekijken. Eind 2019 zijn alle bruikleenverzoeken gehonoreerd en is het Lucas Gasselproject bovendien gepresenteerd op het internationale jaarcongres van Curators of Dutch and Flemish Art (Codart). De aanwezige specialisten op het gebied van oude kunst reageerden enthousiast op ons plan, om op museale wijze aandacht te besteden aan het oeuvre van deze zestiende-eeuwse meester van het landschap.

Voor het creëren van het nodige draagvlak bij onder andere bruikleengevers, waaronder gerenommeerde musea, hebben vooraanstaande kunsthistorici, conservatoren en museumdirecteuren – allen specialist op het gebied van de oude kunst en werkzaam in binnen- en buitenland – op ons verzoek zitting genomen in een wetenschappelijke adviesraad. Als ambassadeurs voor het Lucas Gasselproject helpen zij deuren te openen.

Een dergelijk project is kostbaar, daarom waren we verheugd met de succesvolle vruchten die de fondsenwerving heeft afgeworpen, alle bedragen werden goedgekeurd op basis van een degelijk fondsenwervingplan. Onder andere is financiële ondersteuning toegezegd vanuit de gemeente Helmond, Brabant C, de Vereniging Rembrandt, de Turing Foundation, Zabawas, Rabobank, BankGiro Loterij en vele anderen.

OPENING TENTOONSTELLING LUCAS GASSEL
DAVE VAN HOUT FOTOGRAFIE

Uit een voornamelijk zestiende-eeuwse bron, van de schrijver Karel van Mander, weten we dat Lucas in zijn tijd een belangrijk schilder was. Om een zo groot mogelijke zichtbaarheid te verkrijgen voor de schilderijen van Lucas Gassel van Helmond, is in 2019 verder nauw samengewerkt met de stichting Lucas Gassel en Helmond Marketing. Na een inspirerend en ambitieuze start werd het voortbestaan van de stichting enigszins bedreigd door een tekort aan gelden die niet werden gehonoreerd door de aangevraagde fondsen.

Eind 2019 kwam daar gelukkig een positieve wending, in de vorm van een beknopt maar stevig staand programma met medewerking vanuit diverse partijen in de stad. Zo dat we het nieuwe jaar gezamenlijk in zijn gegaan met de wetenschap dat we via laagdrempelige activiteiten en een toptentoonstelling streven naar naamsbekendheid van deze middeleeuwse schilder onder een breed publiek.

Eeuwenoude verhalen en hedendaagse kunst

Bij Museum Helmond staan drie unieke collecties centraal: Stadshistorie, Mens en Werk en Moderne & Hedendaagse kunst. Een bezoek aan Museum Helmond is als een reis door de tijd: je leert op een toegankelijke manier over eeuwen aan kunst en bijzondere verhalen.

In Kasteel Helmond presenteren we het verhaal van het kasteel en zijn bewoners, aangevuld met de topstukken uit de stadshistorische collectie. In een aparte torenzaal tonen we periodiek een wisseltentoonstelling, die in onderwerp aansluit bij het kasteelverhaal.

In Kunsthal Helmond staan tijdelijke kunst- en fotografietentoonstellingen centraal, het thema is veelal actueel en altijd verbonden aan de collecties Mens en Werk en Moderne & Hedendaagse kunst.

Het jaar 2019 begon met een spraakmakende tentoonstelling in Kasteel Helmond over een bijzonder aangrijpend en waargebeurd verhaal dat zich eeuwen geleden afspeelde in Peelland. Deze regio vormde bijna 425 jaar geleden het decor voor een gruwelijke, meedogenloze mensenjacht. In het jaar 1595 vonden 25 vrouwen er de dood, de meesten op de brandstapel, nadat ze als heks waren veroordeeld. De vervolgingsgolf in dit deel van het toenmalige hertogdom Brabant is een van de grootste die in de Lage Landen hebben plaatsgevonden.

De tentoonstelling **Heksenjacht in Peelland**, een initiatief van het Anna Ceelenhuis in Asten (05-02 t/m 03-11- 2019), baseerde zich op het boek *Duivelskwartier* (2015), hierin vertelt oud journalist Johan Otten over dit tot dan toe onderbelicht gebleven verhaal. Het was voor het eerst in de geschiedenis dat er een tentoonstelling gewijd werd aan het tragische lot dat tientallen vrouwen (maar ook mannen) uit Zuidoost-Brabant honderden jaren geleden ondergingen. Hun processen werden belicht in de tentoonstelling, met speciale aandacht voor aspecten als marteling en de waterproef. Ook het toen algemene geloof in magie kwam aan bod.

Het Rijksarchief Brussel leende voor deze gelegenheid authentieke documenten uit. De éminence grise van de geëngageerde fotografie is de in het voormalig Tsjechoslowakije geboren Magnum fotograaf Josef Koudelka (Moravia, Tsjechië 1938). Zijn zwart-wit foto's op uitzonderlijk groot formaat kon je bewonderen in Kunsthal Helmond in de tentoonstelling **Josef Koudelka Industries** (16-10-2018 t/m 27-01-2019). In het beeld speelt de fotograaf met alle mogelijkheden die hij heeft om een grote ruimte weer te geven. Landschapsvormen komen op je af of zuigen je de diepte in. Om de verwoestende werking van het landschap door de industrie kon je niet heen, maar tegelijkertijd was het werkelijk waar genieten van de prachtige weergave en het spel dat Koudelka speelt met vormen.

De expositie werd samengesteld door fotocurator François Hébel voor de biënnale Photo/Industria2017 in het Italiaanse Bologna onder auspiciën van Fondazione MAST en vond plaats in samenwerking met Magnum Photos Parijs.

Kunst van beroemde kunstenaars als Karel Appel, Asger Jorn, André Masson en Barbara Hepworth toonden we in Kunsthal Helmond in de tentoonstelling **Lyrische abstractie** (22-09-2018 t/m 17-03-2019). Tevens een eerbetoon aan de Helmondse kunstenaar Bert Loerakker die in 2018 zijn zeventigste verjaardag vierde. Wat opvalt bij de kunst van Loerakker is zijn liefde voor het landschap.

In de tentoonstelling was vooral werk uit de museumcollectie Roef-Meelker te zien, zo genoemd vanwege de schenking aan het museum van de gelijknamige familie.

Leven we om te werken of werken we om te leven? Deze vraag is voor sommigen anno 2019 een 'luxeprobleem'. Anderhalve eeuw geleden wist iedereen in West-Europa dat om te kunnen overleven je veel en lang moest werken. Dat gebeurde ook nog eens onder slechte arbeidsomstandigheden en tegen een zeer laag loon. Kunstenaars legden vast hoe het was om in de fabriek of de mijn te werken voor een schamel loon. Of zij ondersteunden met hun werk de sociale strijd voor een betere beloning en werkomstandigheden. In de expositie **It's all for the money** (02-04 t/m 29-0-2019) in Kunsthal Helmond blikt Museum Helmond terug op de afgelopen 150 jaar. De meestal maatschappelijk toegewijde kunstenaars reflecteerden kritisch op de situatie in hun tijd. Ook toonde de tentoonstelling hoe kunstenaars van nu reflecteren op thema's als geld verdienen en winstmaximalisatie door bedrijven.

In 'It's all for the money' presenteerde Museum Helmond een keuze uit de collectie Mens en Werk aangevuld met bruiklenen. Er was werk te zien van onder andere Anthon van Rappard (NL), Käthe Kollwitz (DU), Andres Gursky (DU), Vincent Mentzel (NL), Johan van Hell (NL), Herman Heijenbrock (NL), Tatjana Doll (DU), Pieter de Josselin de Jong (NL), Edward Burtynsky (CA), Cigdem Yuksel (winnares Zilveren Camera 2017)(NL) en Steve McCurry (VS).

Imaginaire landschappen (13-10- 2019 t/m 16-02-2020) toonde in Kunsthal Helmond werken van hedendaagse kunstenaars waarin het landschap een hoofdrol vervult. De Helmondse schilder Lucas Gassel (ca 1490 – ca 1515/68/69) was één van de eerste Nederlandse schilders die het landschap een belangrijke

plaats toedichtte in de schilderkunst, weliswaar nog wel binnen de setting van een mythologische of religieuze voorstelling. In tegenstelling tot Lucas Gassel die tijdens de renaissance leefde, toonde **Imaginaire landschappen** –als prelude op de grote overzichtstentoonstelling over Lucas Gassel – werk van hedendaagse kunstenaars die het landschap onderzoeken of binnen een conceptueel kader plaatsen. De werken in de tentoonstelling waren grappig, oogstrelend, verrassend en soms zelfs subliem.

In de expositie was werk te zien van David Godbold, Julian Opie, Hans Op de Beeck, René Daniels, Hans van Hoek, Axel Hütte, Eelco Brand, Hans van der Meer, Hans Aarsman, Gijs Frieling, Sven Kroner, Andrei Roiter, Jan Knap, Marwan Bassiouni, Martin Voorbij, Paul de Maat/Peter Vermeulen, Tahné Kleijn, Julienne Tullemans, Bert Loerakker en anderen.

De eerste museale solotentoonstelling van Karin Hanssen (1960, Antwerpen) in Nederland getiteld **Returning the gaze** (12-03 t/m 10-06-2019) en te zien in Kunsthal Helmond, toonde een honderdtal schilderijen en tekeningen van 1990 tot heden. Karin Hanssen is beeldend kunstenaar, schrijver van kritische teksten en feministisch activiste. Hanssen behoort tot de meest talentvolle Belgische schilders van de laatste decennia. **Returning the gaze** was een terugblik, een reis in de tijd. Karin Hanssen herinterpreteert historische foto's uit de jaren '50-'70 van de vorige eeuw. Soms baseert ze zich ook op Nederlandse schilderkunst uit de 17de eeuw.

In Kunsthal Helmond kon je vanaf het najaar van 2019 genieten van de fototentoonstelling **Mitch Epstein, In Time** (01-10-2019 t/m 09-02-2020). Epstein's iconische foto's geven een verrassend en gelaagd beeld van Amerika. Een enorme dieptewerking en de vele interpretatiemogelijkheden van zijn beelden zijn kenmerkend voor het werk van deze Amerikaanse fotograaf. In Kunsthal Helmond waren zo'n 50 foto's te zien die Mitch Epstein selecteerde uit vier vermaarde series: **Rocks and Clouds** (2018), **New York Arbor** (2013), **American Power** (2009) en **Family Business** (2003). Epstein (1952 in Holyoke, Massachusetts, VS) is een pionier op het gebied van de kleurenfotografie maar werkt ook in zwart-wit. Bij het afdrucken zoekt hij de grenzen van het technisch mogelijke op.

FOTOTENTOONSTELLING MITCH EPSTEIN, IN TIME
 FOTOSTUDIO5700.NL

TENTOONSTELLING CALL TO ACTION: OVER VRIJHEID, MACHT EN ONMACHT
 FOTOSTUDIO5700.NL

In de zomer van 2019 presenteerde Museum Helmond de tentoonstelling **Call to action: over vrijheid, macht en onmacht** (29-06 t/m 08-09-2019) in Kunsthal Helmond. Hier was kunst te zien van beroemdheden en nieuwe talenten waaronder Rammellzee (VS), Dondi White (VS), Blade (VS), Quik (VS), Jonas Van der Haegen (B), Dave de Leeuw (NL), Ulla-Stina Wikander (S), Risk Hazekamp (NL), Rob Hornstra (NL), Justine Kurland (VS), Laurent Fiévet (F), Cristina de Middel (E), Yinka Shonibare (GB), Yael Bartana (IL/NL), Gijs Frieling (NL), Paul Segers (NL) en Michael Wolf (D). Ook was er de cultfilm over hiphop en graffiti in New York te zien: WILD STYLE uit 1982 van Charlie Ahearn.

HET METERSLANGE KUNSTWERK VAN
GIJS FRIELING IN KUNSTHAL HELMOND

Aan bod kwamen verschillende visies op thema's als vrijheid, macht en onze relatie tot het koloniale verleden. De expositie pretendeerde geen volledigheid, maar toonde een aantal beeldbepalende, serieuze en soms humorvolle kunstwerken uit de periode 1980 tot heden. De titel van de tentoonstelling refereerde aan de (internet) marketingstrategie om mensen te verleiden tot directe actie (veelal een productaankoop), maar verwees ook naar de bereidheid tot activisme, kritische reflectie en protest. Groot spektakel was een 26 meter lange wandschildering die muralist Gijs Frieling maakte onder het oog van bezoekers. De muurschildering interfereerde op eigenzinnige manier met het kunstwerk 'Cannonball Heaven' dat Museum Helmond een paar jaar geleden aankocht van de Brits-Afrikaanse kunstenaar Yinka Shonibare.

GESCHONKEN EN UITGELEEND

Musea versterken elkaar ook door elkaars werken uit te lenen voor tentoonstellingen. Zo ook ons museum. De volgende werken van de collecties **Mens en Werk en Stadshistorie** zijn in 2019 uitgeleend:

August Allebé's 'Oude Wever in Dongen'. Uitgeleend aan Stedelijk Museum Breda voor de tentoonstelling **De Heks van Dongen – Een kunstenaarsdorp in de 19e eeuw**.

Van kunstenaar Herman Heijenbrock zijn de 'Houtzagerij Zaandam' en 'Het malen van verfhout te Zaandam' uitgeleend aan Zaans Museum voor de tentoonstelling **Herman Heijenbrock – De fabriek als kathedraal**.

Lou Loebers werk 'De grindgraver / Grindgraver no. 1' en 'Gasfabriek in Arnhem' werden uitgeleend aan Stedelijk Museum Schiedam voor de tentoonstelling **Meesterlijke vrouwen**.

Van Peter Alma leenden we uit het werk 'Stilleven met blaasbalg, hamer en hakmes' uit aan Museum Gouda voor de tentoonstelling **Stilleven!**

Jan Toorop zijn werken 'Rogneerkamer kaarsenfabriek Gouda', 'Gieterij kaarsenfabriek Gouda', 'Kaarsenpakken kaarsenfabriek Gouda' en 'Arbeid voor de Vrouw' werden uitgeleend aan Nederlands Steendrukmuseum (Valkenswaard), voor de tentoonstelling **Vrouwen in beeld – op weg naar gelijke rechten**.

Een lap witte stof, die gediend heeft als witte vlag tijdens de bezetting van Helmond in mei 1940, leenden we uit aan de Stichting HMMH (Herdenkingsmonument Mierlo-Hout), voor de tentoonstelling **Expositie 75 jaar vrijheid**.

Voor de **Stadshistorische collectie** was er ook een aantal interessante schenkingen. Zo schonk een Helmondse particulier een zogenaamde Nationale Feestrok. In Nederlandse collecties bevinden zich best wat van dergelijke kledingstukken maar het bijzondere van deze rok is dat zij gemaakt is voor een kleuter. Een foto van de schenkster, als zij deze aanheeft, vergezelde de rok.

Foto's, geschonken door een Helmondse particulier en daterend uit de jaren 50 van de vorige eeuw, tonen een aantal kantoorruimtes en de voormalige oudheidskamer in Kasteel Helmond. Op dat moment was dit monument in gebruik als stadhuis. Van dezelfde schenker kreeg het museum ook foto's waarop activiteiten van Heemkundekring Peelland te zien zijn. De foto's uit de jaren 50 zijn vooral van waarde omdat hierop (kunst)voorwerpen te zien zijn uit de collectie van Museum Helmond of die het museum sinds kort in langdurig bruikleen heeft.

In 1954 bestond het plan om het bevrijdingsmonument dat zich nu in het Helmondse Hortensiapark bevindt, een plaats te geven in de Kasteeltuin. Dat blijkt uit een zestal foto's die als schenking werd ontvangen. Op de foto's is niet alleen de proefplaatsing te zien maar ook schetsontwerpen voor mogelijke locaties in de kasteeltuin.

De collectie Moderne en Hedendaagse kunst werd in 2019 verrijkt met zeven kunstwerken van de Zweedse kunstenaar Ulla-Stina Wikander. Op de kunstbeurs in Rotterdam was Museum Helmond zo 'gelukkig' om zeven kunstwerken van de Zweedse kunstenaar net voor een gerenommeerd collega museum weg te kapen. Deze geborduurde werken zeggen veel over de emancipatie van de vrouw en huisvuil. Op vier van de zeven objecten zijn buitenaferelen te zien: een weiland met een paard, een vijver met zwanen, een erf met een typisch Zweeds huis. Wikander ontdoet ze van hun oude functie, ze speelt met conventies, met onze verwachtingen en met ideeën over wat waardevol is. Ze stelt de vraag: wat precies maakt een ding gewoon of juist bijzonder? Het resultaat is grappig, ietwat over the top en zeer fraai.

DE ZEVEN KUNSTOBJECTEN VAN ULLA-STINA WIKANDER

VIDEOSTILL UIT FUCK MY LIFE VAN JONAS VAN DER HAEGEN

Ook kocht het museum in 2019 een indringend werk aan van de Belgische kunstenaar Jonas van der Haegen. Ontdekt op Breda Photo2018. Het werk was zo van deze tijd en legde de zielenroerselen bloot van de hedendaagse generatie jongeren wier leven zich deels maar wel heel fanatiek op internet en sociale media afspeelt. Een 'totaalervaring' en een 'in your face-installatie'. Dat is hoe Jonas Van der Haegen (België, 1996) zijn installatie Fuck My Life (2018) omschrijft. In deze video, te zien in een knuffelbare kunstbontachtige omgeving (vloer en bankje), brengt deze Belgische kunstenaar allerlei beelden van het internet bijeen: nieuwsbeelden, videogames, make-up tutorials, muziekvideo's en YouTube-hits. "Het internet is van iedereen, het is een plek waar je je eigen wereld en regels kunt creëren", zegt Jonas Van der Haegen. De vluchtige opeenvolging van beelden en teksten in Van der Haegens video weerspiegelen de snelheid en oppervlakkigheid van het internet. Als millennial is hij met sociale media opgegroeid en hij weet daarom als geen ander hoe hij die beleving vorm kan geven.

Een leven lang leren

Museum Helmond stimuleert leerlingen al op jonge leeftijd om op eigen wijze naar kunst te kijken en van cultuur te genieten. Dat doen we onder begeleiding van professionals. Inmiddels heeft het museum een langjarige reputatie opgebouwd op dit gebied. We weten uit ervaring en uit onderzoek dat een bezoek aan het museum een verrijking kan zijn voor de leefwereld van kinderen en jongeren. Kom je op jonge leeftijd in aanraking met kunst en cultuur dan is de kans groot dat je uit eigen beweging op volwassen leeftijd vaker musea gaat bezoeken.

Voor groep 5 en 6 vond er in het voorjaar het interactieve project 'Een hele kunst' plaats bij de tentoonstelling Lyrische abstractie. De tentoonstelling bevatte zowel abstracte als figuratieve kunstwerken. Via interactieve opdrachten maakten de leerlingen kennis met deze kunstwerken. Als afsluiting was daar de Kleurkamer waarin de leerlingen met licht elkaar en de omgeving schilderden. Zestig groepen namen deel aan het project en zij waardeerden het met gemiddeld een 8,5.

KUNSTMENU VOORTGEZET ONDERWIJS IN TIME

Leerlingen van jaar 2 van het Voortgezet Onderwijs bezochten in het najaar de gelijknamige tentoonstelling van de Amerikaanse fotograaf Mitch Epstein. Na een rondleiding gingen de leerlingen aan de slag met een foto-opdracht waarin schaalvervreemding, compositie, perspectief, horizon, mensen in hun omgeving en macht centraal stonden.

EDUCATIEBELEIDSPLAN 2019 – 2024

Een veranderend onderwijsveld, de komst van het programma Cultuureducatie met kwaliteit (CmK) voor het PO, in Helmond geborgen in de Culturele ladenkast, en de wens tot verdere professionalisering was aanleiding tot een actualisatie van het educatiebeleidsplan. In het plan zijn nieuwe ambities, zoals een betere aansluiting bij de vraag van het onderwijs, het aanboren van nieuwe doelgroepen en professionalisering van de rondleidingen in de Kunsthall opgenomen, vertaald in aanbevelingen.

MUSEUMDOCENTENPOULE

Voor de professionalisering van de rondleidingen is in 2019 een museumdocentenpoule opgezet met jonge, professionele museumdocenten. De museumdocenten voldoen grotendeels aan de competenties zoals die vastgelegd zijn door de Universiteit van Amsterdam in samenwerking met het Rijksmuseum. Daar waar de competenties onvoldoende aanwezig zijn worden de docenten bijgeschoold. Uit de eerste evaluatie met het onderwijs blijkt dat deze stap is opgemerkt en dat dit als een positieve ontwikkeling wordt ervaren.

NACHT VAN CULTUUR
MUSEUM HELMOND

DAVE VAN HOUT FOTOGRAFIE

Kijk, luister en verwonder

Ieder jaar organiseert Museum Helmond (nieuwe) activiteiten voor een breed publiek. Dit programma is laagdrempelig van karakter, voor alle leeftijden en verschillende doelgroepen (gezinnen, families, kunst- en erfgoedliefhebbers) en sluit aan bij het tentoonstellingsaanbod. Met een veelzijdige programmering streven we ernaar zoveel mogelijk mensen te bereiken, verrijken, inspireren en enthousiasmeren om niet één keer maar veel vaker een bezoek te brengen aan ons prachtige museum.

Samen met onze culturele partners hebben we een project genaamd Lang Leve Cultuur opgezet, en een gezamenlijke cultuurcoördinator ingehuurd die welzijn en cultuur verbindt. Ook lieten we wederom in 2019 nieuwe Nederlanders kennis maken met de verhalen en kunst van ons museum. Hiervoor werken we samen met onder andere de LEVgroep. Ook ontwikkelden we nieuwe activiteiten bij de tentoonstelling Heksenjacht in Peelland. De vertelvoorstelling en de lezing scoorden hoog bij het publiek. Met een speciale plek voor het project Heksenhysterie op 9 juni 2019. Deze doorlopende theatrale voorstelling gebaseerd op het waargebeurd verhaal heksenjacht in Peelland in 1595 werd uitgevoerd door diverse acteurs. Het was een druk bezocht evenement dat enorm tot de verbeelding heeft gesproken, kijkend naar de reacties van het publiek.

Een greep uit onze evenementen:

WELKOM, BEZOEKERS VAN KASTEELCONCERTEN

Nu een keer de bezoekers van de beroemde Helmondse kasteeltuinconcerten ook eens uitnodigen op het binnenplein van Kasteel Helmond. Dit bij wijze van proef. Bezoekers ontvingen er informatie over al onze activiteiten zoals van Zomerkasteel Helmond en onze (kunst) tentoonstellingen. De kinderen konden een kleurplaat kleuren en/of spelen met de middeleeuwse spellen.

LANDELIJKE DAG VAN HET KASTEEL & HEKSENHYSTERIE

De geschiedenis kwam tot leven tijdens 'Heksenhysterie'. Dit event dat plaatsvond op Eerste Pinksterdag was een doorlopende theatrale voorstelling gebaseerd op het waargebeurd verhaal van de heksenjacht in Peelland in 1595. Ondersteund door diverse acteurs en techniek werd het verhaal van de heksenvervolgung plus de brandstapel diverse malen gespeeld voor vele bezoekers. Op Tweede Pinksterdag vieten we ieder jaar de Landelijke dag van het kasteel. Kasteel Helmond is dan gratis toegankelijk en biedt een aantrekkelijk programma voor jong en ouder.

OPEN MONUMENTENDAG & MUSEUMWEEK

Kasteel Helmond is ieder weer jaar open tijdens Open Monumentendag en biedt dan een speciaal programma. Het monument wordt in de picture gezet, de samenwerking van de Helmondse monumenten wordt belicht en er worden activiteiten georganiseerd die passen binnen het landelijke thema. De organisatie vergt minimale inzet, maar de opkomst van bezoekers is vaak groot. Ook tijdens de Nationale Museumweek doen we mee als museum met een aantrekkelijk programma dat we doorgaans proberen te verbinden met de Meivakantie. Zo kunnen we de tijdsdruk en investering relatief beperkt houden, en toch meedoen met de vele (landelijke en regionale) initiatieven.

LEKKER KOKKERELLEN OP
ZIJN MIDDELEEUWS TIJDENS
ZOMERKASTEEL HELMOND

FOTOSTUDIO5700.NL

WEEK VOOR DE OUDEREN

Vier dagen lang konden ouderen (in groepsverband of individueel) Kasteel Helmond bezoeken en genieten van een speciaal aanbod. Het is een groep die speciale aandacht vraagt als het gaat om thema's als validiteit en zorg. We wonnen er heel wat mee zoals, heel belangrijk, maatschappelijke betrokkenheid van het museum in de stad. Maar ook haalden we zo een nieuwe doelgroep het museum binnen. Dit jaar was het aantal bezoekers beduidend lager dan in 2018. Dit had mede te maken met het grote aanbod voor deze doelgroep en minder promotiemogelijkheden (vanuit het museum) in verband met prioritering.

NACHT VAN CULTUUR

Dit jaarlijks terugkerende en gratis toegankelijk evenement werd ook in 2019 georganiseerd door de vijf culturele instellingen in de stad. Iedereen was welkom. Families en volwassenen zijn de belangrijkste doelgroep bij dit evenement. Dit jaar was Museum Helmond de gastheer en had het een grote taak aan de voorbereidingen op de beide locaties. De promotie richtte zich voornamelijk op stad en regio. Het doel van het project Nacht van Cultuur was om het cultureel aanbod in Helmond onder de aandacht te brengen, cultuurparticipatie te bevorderen en het samenwerkingsverband laten zien van de vijf culturele instellingen, de grootsten in de stad Helmond.

DE SEIZOENSKASTELEN

Een terugkerend en jaarlijks project is de vakantieprogrammering en het onder de aandacht brengen van de 'seizoenskastelen' zoals Lentekasteel, Zomerkasteel, Herfstkasteel en Winterkasteel Helmond. Het zomerprogramma is samen met het winterprogramma het grootst van omvang. Er wordt veel georganiseerd in korte tijd voor de doelgroep (families, gezinnen, erfgoedliefhebbers) met bijbehorende budgetten. Het kasteel is dan extra aantrekkelijk door de bijpassende aankleding en versieringen. Het programma is speciaal afgestemd op het seizoen. Hiermee beogen we tevens ook de dagjesmensen aan te trekken, voor een leuk en leerzaam dagje uit.

KIJK OP NIEUWE ONTWIKKELINGEN

Er waren wat verschuivingen in 2019. Zo is besloten dat de kasteelgidsen vanaf januari 2020 niet meer rondleiden op vaste tijden. Zij zijn wel aanwezig maar lopen rond. Bezoekers kunnen dan aan hen vragen stellen wanneer ze hen op hun pad tegen komen in het kasteel. We denken dat we zo beter tegemoet komen aan de behoeften en wensen van ons publiek.

2019 was een belangrijk jaar voor de start van de voorbereidingen van het gereed maken van de bezoekersfilm, die bezoekers kennis bijbrengt van Lucas Gassel en zijn werken. De film is een eerste introductie op de werken en het leven van deze zestiende-eeuwse meester van het landschap.

In 2019 vroegen wij met succes een subsidie aan bij de Provincie Noord-Brabant voor een acteurspoule. Hiermee willen we een theatrale tour opzetten door Kasteel Helmond. De acteur laat de bezoekers beleven hoe het leven op een kasteel was, wat het personage mee maakte en met wie er allemaal rekening moest worden gehouden en waarom. De acteurs kunnen worden ingezet bij groepsboekingen, activiteiten, evenementen en educatieve projecten. Door dit staaltje van living history, verwachten we een verbreding van onze bezoekersgroepen te bereiken. Bezoekers raken op deze wijze geactiveerd en betrokken, middels interactieve tours en verhalen die ook aansluiten op de leeftijden en leerprogramma's van de leerlingen. In plaats van dat er, zoals bij normale rondleidingen, over de geschiedenis wordt gesproken, is de acteur in dit geval de geschiedenis.

THEATRALE TOUR MUSEUM HELMOND
FOTOSTUDIO5700.NL

Kasteel (te) huur

De eeuwenoude en authentieke stijlzalen in Kasteel Helmond worden wekelijks verhuurd aan tal van bedrijven en organisaties. Maar ook worden er congressen en politieke vergaderingen gehouden in de authentieke, middeleeuwse waterburcht. Tevens vindt de jaarlijkse lintjesregen er plaats.

Ja, ik wil

In Kasteel Helmond wordt al bijna 100 jaar getrouwd voor de wet. In de vele eeuwen van het bestaan van deze grootste waterburcht van Nederland, trouwden er voorname kasteelheren en dames van stand. Sinds de jaren twintig van de vorige eeuw wordt er ook het burgerhuwelijk gesloten. Ook in 2019 trouwden er volop stellen, ruim 80. Kasteel Helmond is met recht sinds jaar en dag een populaire trouwlocatie.

De kasteelzalen werden in 2019 weer volop verhuurd. Via een gedetailleerde planning wordt niet alleen hard gewerkt aan het indelen in tijd en plaats van de diverse museumdiensten, maar ook van de kasteelverhuringen. Dat vergt soms het betere denkwerk van de betrokken collega's. Het jaar 2019 kende een aantal mooie evenementen zoals de 60 jarige huwelijken en het wereldwijd bekende ITS Congres.

Een aantal jaar geleden was het kasteel voor maanden gesloten in verband met een grootschalige asbestsanering. In 2019 werd opnieuw gesaneerd, onder andere in het Kasteelcafé dat tijdelijk de deuren moest sluiten. Ondanks dit, wat zijn weerslag had op de omzet, kunnen we toch spreken van een redelijk succesvol jaar.

In 2019 was er ook ruimte voor een nieuw BHV plan en Ri&e (Risico-inventarisatie en -evaluatie). Ook is een nieuw portofoonsysteem in gebruik genomen voor een verbetering van de communicatie en veiligheid.

KASTEEL HELMOND
FOTOSTUDIO5700.NL

Hart voor de zaak

Het kernteam van Museum Helmond bestond in 2019 uit 10,85 fte, dat zijn 13 betaalde medewerkers in vaste dienst. Zij zijn formeel 'ambtenaar' en maken deel uit van de afdeling Museum Helmond van de gemeente Helmond. De museumfuncties zijn gevarieerd. Er zijn iets meer vrouwen dan mannen vertegenwoordigd in dit kernteam. In 2019 waren we verheugd de coördinator fondsenwerving een vaste plek te kunnen bieden in ons museum.

Ons museum is blij met de grote groep vrijwilligers die iedere dag weer vrijwillig meehelpen, tegen een kleine vergoeding. Zo droegen in 2019 ruim 40 vrijwilligers hun unieke steentje bij aan de dagelijkse bedrijfsgang. Zij verrichten baliewerkzaamheden in Kasteel Helmond en Kunsthal Helmond, geven rondleidingen aan het publiek, werken als suppoost of ondersteunen in de museumwinkel en -horeca en bij tentoonstellingsopeningen. In 2019 is verder gewerkt aan het inbedden van structuur in het balietoezicht. Dat wil zeggen dat er nauw wordt gekeken in samenwerking met de coördinator Publiekszaken of de baliefunctie functioneert zoals behoort en wat er voor nodig is aan bijvoorbeeld scholing om de medewerkers aan de balie zo goed mogelijk uit te rusten voor hun taak als gastvrouw/heer. Daarnaast waren bij Museum Helmond in 2019 zo'n 24 medewerkers aan het werk waaronder weekendwerkers en betaalde krachten die zijn ingehuurd via Reïntegratiebedrijf Senzer. Een aantal van hen is al jaren bij ons werkzaam en een toegewijde steun en toeverlaat.

TIJDELIJKE INHUUR

Voor de grote overzichtstentoonstelling van de meester van het landschap Lucas Gassel die in 2020 plaatsheeft, is expert vijftiende- en zestiende-eeuwse kunst Anna Koopstra ingehuurd. Anna heeft de wereld over gereisd om de werken van Gassel (die eigendom zijn van gerenommeerde musea en particuliere collecties in diverse landen in Europa, Midden Amerika en VS) met eigen ogen te bekijken en te selecteren voor de tentoonstelling. Ook is tijdelijke ondersteuning gekomen van voormalige stagiaires (afgestudeerd HBO en WO en inmiddels vakprofessionals) bij dit omvangrijke project, in de functies van registrator en junior conservator.

Baten en lasten

BATEN	Gerealiseerd	Begroot
Entreegelden	€ 173.797,00	€ 59.627,00
Museumwinkel	€ 59.604,00	€ 17.525,00
Overige inkomsten	€ 31.614,00	€ 13.882,00
Subsidies exposities	€ 12.500,00	-
Nacht van de Cultuur	€ 27.016,00	-
Collectie	€ 50.000,00	-
Verhuur kasteel	€ 53.251,00	€ 23.219,00
Horeca	€ 54.840,00	-
Totaal	€ 462.622,00	€ 114.253,00

LASTEN	Gerealiseerd	Begroot
Urenkosten Personeel	€ 860.035,00	€ 857.850,00
Inhuur personeel (deels Gassel)	€ 385.497,00	€ 259.095,00
Bestuur & administratiekosten	€ 32.737,00	€ 23.115,00
Huisvestingskosten Kasteel	€ 123.164,00	€ 142.701,00
Kapitaallasten	€ 149.295,00	€ 146.497,00
Huisvestingskosten Kunsthal	€ 166.034,00	€ 182.385,00
Exposities & Activiteiten	€ 273.203,00	€ 159.503,00
Expositie voorbereiding Lucas Gassel	€ 59.272,00	€ 60.000,00
Verzekeringen	€ 50.794,00	€ 50.794,00
Collectie / depot	€ 115.416,00	€ 62.289,00
Museumwinkel	€ 39.840,00	€ 9.618,00
Verhuur kasteel / huwelijk	€ 17.348,00	€ 23.070,00
Horeca	€ 29.607,00	-
Bezuinigingstaakstelling 2019	-	€ -96.425,00
Totaal	€ 2.302.242,00	€ 1.880.492,00